

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

A Model for Academic Leadership Development of School Administrators under the Offices of Primary Educational Service Area in the Lower Northeastern Region

ธนวัฒน์ ภิรมย์ไกรภักดิ์¹, โกวิท วัชรินทรานุกร², กระพัน ศรีงาน³
Thanawat Piromkraipak¹, Kovit Vajarintarangoon², Krapan Sri-ngan³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษารูปแบบ จากเอกสารงานวิจัย จากการศึกษาโรงเรียนดีเด่น โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้ทำหน้าที่หัวหน้างานวิชาการ และประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวม 372 คน ใช้แบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 2 การร่างและพัฒนารูปแบบ ตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องของรูปแบบตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญโดยใช้หลักการของเทคนิคเดลฟาย ยืนยันความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ ระยะที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบกับผู้บริหารสถานศึกษาอาสาสมัครและต้องการพัฒนา จำนวน 15 คน ใช้การทดสอบนัยสำคัญโดยการหาค่า Sign-test

ผลการวิจัย พบว่า 1. พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต่ำและเป็นประเด็นนำมาพัฒนาคือ ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งมีองค์ประกอบ 6 ด้าน 68 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในสถานศึกษา 12

¹ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

³ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

¹ Ph.D., Master of Education Administration Program, Faculty of Education, Buriram Rajabhat University.

² Faculty of Education, Buriram Rajabhat University.

³ Faculty of Education, Buriram Rajabhat University.

ตัวบ่งชี้ 2) ด้านโครงสร้างพื้นฐานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในสถานศึกษา 11
 ตัวบ่งชี้ 3) ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเรียนการสอน 11 ตัวบ่งชี้
 4) ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการจัดกระบวนการเรียนรู้ 11 ตัวบ่งชี้
 5) ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์ 10 ตัวบ่งชี้และ 6) ด้านการ
 จัดการทรัพยากรการเรียนรู้ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้
 12 ตัวบ่งชี้ 2. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขต
 พื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง มี 5 องค์ประกอบคือ หลักการของ
 รูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เนื้อหาของรูปแบบ กระบวนการของรูปแบบ และการวัดและประเมิน
 ผล การดำเนินการในขั้นกระบวนการแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ระยะก่อนปฏิบัติการ ระยะที่ 2
 ระยะปฏิบัติการ ประกอบด้วย 1) อบรมเข้ม 2) ประชุมปฏิบัติการ รวม 6 ครั้ง โดยใช้คู่มือพัฒนาภาวะ
 ผู้นำทางวิชาการ 6 ชุด ประกอบการประชุมปฏิบัติการและการศึกษาดูงานโรงเรียนดีเด่น 1 แห่ง ระยะ
 ที่ 3 ระยะติดตามผล โดยการประชุมและใช้แบบประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร
 สถานศึกษา 3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 3
 ระยะ พบว่า หลังปฏิบัติการค่าเฉลี่ยของคะแนนประเมินภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา
 สูงกว่าก่อนปฏิบัติการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 และระยะติดตามผล มีค่าเฉลี่ยของคะแนน
 ประเมิน สูงกว่าระยะหลังปฏิบัติการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

ผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นว่ารูปแบบการพัฒนาเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาภาวะผู้นำทาง
 วิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากได้มีการเรียนรู้จากวิทยากร จากการศึกษาคู่มือ จากการแลกเปลี่ยน
 เรียนรู้ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาที่ร่วมปฏิบัติการด้วยกัน ตลอดจนได้เรียนรู้จากผู้บริหารสถาน
 ศึกษาดีเด่นที่ได้ไปศึกษาดูงาน

คำสำคัญ: รูปแบบการภาวะผู้นำทางวิชาการ, ผู้บริหารสถานศึกษา, ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
 ตอนล่าง

Abstract

The research and development study is designed to develop A Model for Academic Leadership Development of School Administrators under the Offices of Primary Educational Service Area in the Lower Northeastern Region. This study was divided into three phases: phase I was related to drafting from document, best-practice, in-depth interviews and stakeholder were 124 School Administrators, 124 teacher and 124 Chairmen of the Basic Education School Committee under the Office of Primary Educational Service Area in the Lower Northeastern Region. The size of samples was determined by using Krejcie and Morgan table. The statistics used in analyzing data were: frequency, percentage, mean and standard deviation. Phase II was to establish an Academic Leadership Development model of School Administrators. The Delphi

technique was set to ensure a validity of the drafted model, and 9 Experts to examine suitability and feasibility of academic leadership development model. Phase III: The investigation was conducted by 15 School Administrators. The two paired samples Sign-test was administered.

The findings were as follows: 1. The academic leadership behaviors of the School Administrators needed for were developed: Information and communications technology consisted 6 aspects and each aspect was ranked respectively: The information and communications technology for 1) Administrative Management, 2) Infrastructure 3) Teaching and Learning 4) Learning Process Development 5) Achievement Motivation and 6) The resource Information and Communications Technology for Learning. 2. The developing the Model for Academic Leadership Development of School Administrators under the Offices of Primary Educational Service Area in the Lower Northeastern Region involved three stage: Stage I: Pre-Workshop Preparation, Stage II: Workshops included: 1) Intensive Training; 2) Follow-up Activities using the 6 Handbooks and Education and Study Tour, Stage III: Follow-up Meeting Session using Leadership Behavior Assessment. 3. After the intervention, the result showed that the mean post - workshop score was significantly higher than the pre-workshop at the .05 level. In the follow-up session, the mean score significantly higher than the post – workshop at the .05 level.

The 15 school administrators reported that the Developing Leadership Model of School administrators constructed has highly considered useful for developing administrators' leadership. They had opportunities to learn from the resource persons, from the 6 Handbooks, and from exchanging idea a administrators and the administrators of the excellent schools.

Keywords: A Model for Academic Leadership Development, School Administrators, The Offices of Primary Educational Service Area in the Lower Northeastern Region.

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 6 มาตรา 47 กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ โดยกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้ใช้มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นเป้าหมายการพัฒนาและยกระดับคุณภาพผู้เรียน และได้กำหนดแนวการ

จัดการศึกษา ในมาตรฐานด้านการบริหารและจัดการศึกษา มาตรฐานที่ 11 ผู้บริหารมีคุณธรรมจริยธรรม มีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการศึกษา ตัวบ่งชี้ 11.2 มีความคิดริเริ่ม มีวิสัยทัศน์ และเป็นผู้นำทางวิชาการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2549: 8) และในมาตรฐานที่ 8 ตัวบ่งชี้ที่ 8.1 ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ มีภาวะผู้นำ และความคิดริเริ่มที่เน้นการพัฒนาผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554: 84) ซึ่งแสดงให้เห็นได้อย่าง

ชัดเจนว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้มาตรฐานต้องมีความเป็นผู้นำทางวิชาการ

สาระสำคัญของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 นั้นได้เสนอแนวคิดและวิธีการจัดการศึกษาที่ทำหลายด้าน จึงเป็นเสมือนกฎหมายปฏิรูปการศึกษา ดังจะเห็นได้ว่าในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปในด้านต่าง ๆ คือ ปฏิรูประบบการศึกษา ให้สอดคล้องซึ่งกันและกัน ทั้งระบบปฏิรูป

แนวการจัดการศึกษาโดยให้ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ปฏิรูปหลักสูตรและเนื้อหาสาระ วิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้ ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน ปฏิรูประบบการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองท้องถิ่น และเอกชนโดย เน้นเรื่องการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วม ปฏิรูประบบครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา มุ่งเน้นให้มีการยกระดับสถานภาพของวิชาชีพครู การพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพครู ปฏิรูประบบทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา เพื่อระดมทรัพยากรมาไว้เพื่อการศึกษา ปฏิรูประบบประกันคุณภาพการศึกษา เน้นเรื่อง ของการประกันคุณภาพภายในและให้มีการรับรองและประเมินผลมาตรฐานจากองค์กรภายนอก และปฏิรูปสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มุ่งให้มีการผลิตใช้สื่อและเทคโนโลยีในรูปแบบที่หลากหลายที่มีคุณภาพ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2544: 15-18) การปฏิรูปการศึกษามุ่งให้เกิดคุณภาพทั้งในด้านผลผลิต กระบวนการจัดการ และปัจจัยต่างๆ โดยมุ่งหวังให้การจัดการศึกษา พัฒนาระบบ (Whole School Approach: WSA) บุคคลที่มี ความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวก็คือ ผู้บริหารสถานศึกษา

เพราะต้องเป็นผู้นำและผู้ประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการเรียนการสอนและการเรียนรวมทั้งประสานสัมพันธ์ ระดมและจัดสรรทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุพล วังสินธ์, 2545: 29) ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเปรียบได้ว่าเป็นจอมทัพสำคัญที่จะนำพาวงศ์กรให้ก้าวไปในกระแสแห่งการปฏิรูปได้อย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรีผู้บริหารสถานศึกษา ผลการดำเนินการปฏิรูปการศึกษาพบว่า การปฏิบัติงานของสถานศึกษายังไม่สามารถดำเนินงานได้อย่างเต็มที่ จัดอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งพบปัญหาหลักคือ ผู้บริหารสถานศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจในวิธีการดำเนินงานที่ถูกต้อง ทำให้การขับเคลื่อนการปฏิรูปการเรียนรู้ไม่ประสบผลสำเร็จ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544: 64)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยของเยทส์ (Yates. 2000) ; ซูโปวิทซ์และพอกลินโก้ (Supovitz & Poglinco, 2001) ; วิลเลียม (William, 2004) และ มีคาเรคและฮอย (Mielcarek & Hoy, 2005) พบว่า ความ เป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนสัมพันธ์กับการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน การปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการสอน การส่งเสริมการสอนของครูในโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนที่ปฏิบัติงานโดยผู้บริหารที่แสดงออกให้ครูรับรู้ถึงภาวะผู้นำทางวิชาการที่เข้มแข็ง ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงกว่าโรงเรียนที่ปฏิบัติงานโดยผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการที่อ่อนแอกว่า นอกจากนี้ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ยังส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นหนึ่งในปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งของความสำเร็จในการบริหาร

สถานศึกษาในทุกด้าน

ภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนรู้ของครู นักเรียน ชุมชนและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาโดยอาศัยกระบวนการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและการสอน การบริหารการเปลี่ยนแปลง การใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการเรียนรู้และการพัฒนาครูสู่การพัฒนาการเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาเพื่อให้เข้าใจและมีภาวะผู้นำทางวิชาการสามารถนำผลที่ได้จากการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสู่การบริหารจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและคุณภาพ (ชัยรัตน์หลายวัชรกุล, 2547: 60)

นอกจากนี้ประสิทธิ์ เขียวศรี และคณะ (2548: 22) กล่าวว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการ หมายถึง การปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำให้ครูและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ได้ตามจุดมุ่งหมายและโครงสร้างสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นคุณลักษณะสำคัญที่สามารถส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถบริหารจัดการสถานศึกษา โดยเฉพาะการบริหารงานวิชาการให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีภาวะผู้นำทางวิชาการ ซึ่งจะส่งผลให้การบริหารจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ และใช้เป็นแนวทางสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใน

กำหนดนโยบาย มาตรการ และแนวทางการนำสู่การปฏิบัติที่เหมาะสมต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อพัฒนา รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้ทำหน้าที่หัวหน้างานวิชาการ และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จำนวน 3,620 โรงเรียน ๆ ละ 3 คน รวมทั้งสิ้น 10,860 คน ตัวแปรที่ศึกษา คือ พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เนื้อหาประกอบด้วยพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการ 4 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรและการสอน การบริหารการเปลี่ยนแปลง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และการพัฒนาครูและนักเรียน ซึ่งได้มาจากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการของประสิทธิ์ เขียวศรี และคณะ (2548) ; สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2548) สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาขององค์การมหาชน (2549) ; Yates (2000) ; Supovitz และ Poglinco (2001) ; Williams (2004) และ Mielcarek และ Hoy (2005).

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ระยะเวลาที่ 1 ศึกษาและสร้างร่างรูปแบบ

ประชากรที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้ทำหน้าที่หัวหน้างานวิชาการ และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จำนวน 3,620 โรงเรียน ๆ ละ 3 คน รวมทั้งสิ้น 10,860 คน

กลุ่มตัวอย่าง

ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) จำนวน 372 คน ดังนี้

1.1 ชั้นแรก ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) สุ่มสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาโดยสุ่ม จังหวัดละ 1 เขตพื้นที่ ของจังหวัดนครราชสีมา จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดบุรีรัมย์และจังหวัดสุรินทร์ ได้ จำนวน 4 เขตพื้นที่ ได้แก่

1.1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครราชสีมา เขต 7

1.1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

1.1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4

1.1.4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

1.2 ชั้นที่สอง จำแนกโรงเรียน โดยใช้ขนาดของโรงเรียนแบ่งโรงเรียนตามเกณฑ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสามารถแบ่งโรงเรียนออกเป็น 3 ขนาด คือ โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ ซึ่งแบ่งโดยยึด จำนวนนักเรียนเป็นเกณฑ์ คือ

1.2.1 โรงเรียนขนาดเล็ก มีนักเรียนไม่เกิน 120 คน

1.2.2 โรงเรียนขนาดกลาง มีจำนวนนักเรียน 121 – 300 คน

1.2.3 โรงเรียนขนาดใหญ่ มีจำนวนนักเรียน ตั้งแต่ 301 คน ขึ้นไป

1.3 ชั้นที่สาม สุ่มโรงเรียนแต่ละขนาดโดยสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ตามขนาดของโรงเรียน ให้ได้รวม 124 โรงเรียน โดยเทียบสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างจากประชากรในแต่ละจังหวัด และแต่ละโรงเรียนอีกชั้นหนึ่งเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนที่ต้องการ เป็นกลุ่มตัวอย่างรวม 372 คน

1.2 ระยะที่ 2 พัฒนาและตรวจสอบรูปแบบ

พัฒนาและตรวจสอบรูปแบบ โดยตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องของรูปแบบตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญโดยใช้หลักการของเทคนิค เดลฟาย (delphi technique) จำนวน 17 คน และตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของรูปแบบ โดยผู้เชี่ยวชาญ 9 คน

1.3 ระยะที่ 3 ทดลองใช้และสรุปผลการพัฒนารูปแบบ

ทดลองใช้ และสรุปผลการพัฒนารูปแบบกับกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 15 คน ที่สมัครใจเข้าร่วมการพัฒนาตามกระบวนการ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ระยะที่ 1 ศึกษาและสร้างร่างรูปแบบ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 50 ข้อ

2.1.1 ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จากมากไปหาน้อย ดังนี้

5 หมายถึง ข้อความนั้นมีการปฏิบัติ

เป็นประจำ สม่ำเสมอ

4 หมายถึง ข้อความนั้นมีการปฏิบัติค่อนข้างมากหรือประมาณสามในสี่ของการปฏิบัติทั้งหมด

3 หมายถึง ข้อความนั้นมีการปฏิบัติในระดับปานกลางหรือประมาณครึ่งหนึ่งของการปฏิบัติทั้งหมด

2 หมายถึง ข้อความนั้นมีการปฏิบัติ นาน ๆ ครั้ง

1 หมายถึง ข้อความนั้นไม่มีการปฏิบัติเลย

2.1.2 การสร้างเครื่องมือวิจัย

2.1.2.1 สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมสาระสำคัญของพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการ นำเสนอที่ปรึกษาความเหมาะสมและความถูกต้องของเนื้อหา

2.1.2.2 ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความตรง (Validity) และ ข้อเสนอแนะอื่นๆ ได้ค่าความตรงเชิงเนื้อหา ระหว่าง 0.80-1.00

2.1.2.3 นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Tryout) กับผู้อำนวยการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 5 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

2.1.2.4 นำแบบสอบถามที่ได้จากการทดลองใช้ วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) (บุญชม ศรีสะอาด, 2543: 96) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .975

2.2 ระยะเวลาที่ 2 พัฒนาและตรวจสอบรูปแบบ

แบบ

เครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องของรูปแบบตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญโดยใช้หลักการของเทคนิคเดลฟาย รอบแรกเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ รอบที่ 2 และ 3 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

2.3 ระยะเวลาที่ 3 ทดลองใช้และติดตามผลการพัฒนารูปแบบ เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย

2.3.1 คู่มือการใช้รูปแบบ

2.3.2 แบบประเมินก่อนปฏิบัติการ

2.3.3 แบบประเมินพฤติกรรมระหว่างปฏิบัติการ

2.3.4 แบบประเมินหลังสิ้นสุดปฏิบัติการ

2.3.5 แบบประเมินความพึงพอใจในระยะเวลาติดตามผล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ระยะเวลาที่ 1 ศึกษาและสร้างร่างรูปแบบ

3.1.1 ส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทางไปรษณีย์ จำนวน 372 ฉบับ และได้รับแบบสอบถามคืน จำนวน 360 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 97.90

3.1.2 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าทางสถิติต่อไป

3.1.3 เลือกองค์ประกอบที่มีผลการวิเคราะห์ต่ำที่สุด มาจัดทำร่างรูปแบบเพื่อพัฒนา

3.2 ระยะเวลาที่ 2 พัฒนาและตรวจสอบรูปแบบ

3.2.1 นำร่างรูปแบบเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องของรูปแบบตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญโดยใช้หลัก

การของเทคนิค เดลฟาย (delphi technique) จำนวน 17 คน

3.2.2 ตรวจสอบความเหมาะสมความเป็นไปได้ของรูปแบบ โดยผู้เชี่ยวชาญ 9 คน พร้อมขอความคิดเห็นข้อเสนอแนะในการปรับปรุงรูปแบบ

3.3 ระยะที่ 3 ทดลองใช้และสรุปผลการพัฒนารูปแบบ

3.3.1 ทดลองใช้รูปแบบตามกระบวนการพัฒนากับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน

3.3.2 ประชุมประเมินผลการใช้รูปแบบและสอบถามความพึงพอใจหลังการทดลองใช้ 1 เดือน

4. การวิเคราะห์ข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ระยะที่ 1 ศึกษาและสร้างร่างรูปแบบ

4.1.1 หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นรายชื่อ รายด้านและรวมทุกด้าน

4.1.2 เลือกพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลการวิเคราะห์ต่ำสุด มาสร้างร่างรูปแบบ

4.2 ระยะที่ 2 พัฒนาและตรวจสอบรูปแบบ

4.2.1 หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นรายชื่อ รายด้านจากการใช้เทคนิคเดลฟาย

4.2.2 หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผู้เชี่ยวชาญจากการตรวจสอบร่างรูปแบบ

4.3 ระยะที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบ

4.3.1 หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นรายชื่อ รายด้าน เปรียบเทียบก่อนและหลังปฏิบัติการพัฒนา

4.3.2 หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้ทำหน้าที่หัวหน้างานวิชาการ และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีต่อผู้บริหารสถานศึกษา หลังปฏิบัติการพัฒนา

ผลการวิจัย

1. พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น รายองค์ประกอบ พบว่าองค์ประกอบที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรและการสอน องค์ประกอบที่ 2 การบริหารการเปลี่ยนแปลง และองค์ประกอบที่ 4 การพัฒนาครูและนักเรียนอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.88, 4.86, และ 4.84 ตามลำดับ) ในขณะที่องค์ประกอบที่ 3 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยคือ 3.39) นำมาสร้างร่างรูปแบบเพื่อการพัฒนา

2. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบคือ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) เนื้อหาของรูปแบบ 4) กระบวนการของรูปแบบ และ 5) การวัดและประเมินผล โดยการดำเนินการในขั้นกระบวนการแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ระยะก่อนปฏิบัติการ ระยะที่ 2 ระยะปฏิบัติการ ประกอบด้วย 1) อบรมเข้ม 2) ประชุม

ปฏิบัติการ รวม 6 ครั้ง โดยใช้คู่มือพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ 6 ชุด ประกอบการประชุมปฏิบัติการและการศึกษาดูงานโรงเรียนดีเด่น 1 แห่ง ระยะที่ 3 ระยะติดตามผล

3. ผลการพัฒนา รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง พบว่า หลังสิ้นสุดระยะปฏิบัติการพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างสูงกว่าก่อนปฏิบัติการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และในระยะติดตามผลหลังสิ้นสุดระยะปฏิบัติการผ่านไป 4 สัปดาห์ ผลการประเมินพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสูงกว่าระยะหลังสิ้นสุดปฏิบัติการในระดับมากที่สุดทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

ระดับพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง องค์ประกอบที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรและการสอน องค์ประกอบที่ 2 การบริหารการเปลี่ยนแปลง องค์ประกอบที่ 4 การพัฒนาครูและนักเรียน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.88, 4.86, และ 4.84 ตามลำดับ) ส่วนองค์ประกอบที่ 3 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอยู่ในระดับต่ำ (ค่าเฉลี่ย 3.39) ที่เป็นเช่นนี้จะเป็นเพราะว่า ในองค์ประกอบที่ 1, 2 และ 4 เป็นองค์ความรู้ที่ผู้บริหารสถานศึกษาได้เรียนรู้และมีประสบการณ์จากการฝึกอบรมก่อนจะเป็นผู้บริหาร และในระหว่างทำหน้าที่เป็นผู้บริหารนั้น ต้องเรียนรู้เรื่องดังกล่าวทั้งภาคทฤษฎี

และภาคปฏิบัติ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ชวลิต เกิดทิพย์ และคณะ, 2552: 141-160) ขณะที่การเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ผู้บริหารได้รับการศึกษาในระบบและนอกระบบ น้อยกว่าการเรียนรู้ในเรื่องอื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของศรัทธิงค์ ภูวธีรวรานนท์ (2555) ที่พบว่า การใช้เทคโนโลยีในการบริหารและการสร้างสภาพแวดล้อมใหม่ในการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง เพราะได้เรียนรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการเรียนรู้ น้อยกว่าการเรียนรู้ในเรื่องอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับชวลิต เกิดทิพย์ (2550) ซึ่งกล่าวไว้ว่า ก่อนดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ต้องเป็นครูมาก่อนและผู้ที่ เป็นครูได้ต้องสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจากคณะศึกษาศาสตร์ หรือครุศาสตร์ หลักสูตรวิชาที่พ่วงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนวิชาที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีการศึกษาเพียง 1 รายวิชา ซึ่งรายวิชาดังกล่าวมุ่งให้ผู้เรียนผลิตสื่อการเรียนการสอนมากกว่ามุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนนำเทคโนโลยีไปประยุกต์กับงานด้านการบริหารการศึกษา

นอกจากนี้ นอกจากนี้ การที่ผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมภาวะผู้นำทางด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการเรียนรู้ต่ำกว่าด้านอื่นอีก 3 ด้านดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธนู ศรีไสย์และคณะ (2547) ที่พบว่า ประสิทธิภาพการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและภาพรวมของประเทศอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ซึ่งเป็นผลมาจากขาดทักษะการใช้และอื่น ๆ เมื่อเปรียบเทียบกับตัวชี้วัดและเกณฑ์ที่ตั้งไว้ สิ่งที่ต้องปรับปรุงเร่งด่วน 2 อันดับแรก คือ ด้านบุคลากรและด้านการบริหารจัดการ และนอกจากนี้ยังพบว่า การใช้อินเทอร์เน็ต จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ การบำรุงดูแลรักษาอุปกรณ์ ความ

พร้อมในการจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารการศึกษาอยู่ในระดับต่ำ สอดคล้องกับ บรรจบ บุญจันทร์ (2554) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่พบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี และระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี ด้านสมรรถนะทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง จากผลการศึกษางานวิจัยหลายท่านที่กล่าวมา ผู้วิจัยเห็นว่า องค์ประกอบที่ 3 ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องพัฒนา จึงได้นำมากำหนดกรอบแนวทางร่างรูปแบบเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างต่อไป

2. ผลการศึกษารอบแนวทางร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีข้อค้นพบดังนี้

2.1 ด้านองค์ประกอบพบว่า ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารประกอบไปด้วยตัวบ่งชี้ที่ได้จากข้อคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจากการตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องโดยใช้หลักการของเทคนิคเดลไฟ (Delphi Technique) ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในสถานศึกษา 2) ด้านโครงสร้างพื้นฐานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในสถานศึกษา 3) ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเรียนการสอน 4) ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการพัฒนาการจัดกระบวนการเรียนรู้ 5) ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและ

การสื่อสารเพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์ และ 6) ด้านการจัดทรัพยากรการเรียนรู้ด้านสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550: 1-4) และแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ฉบับที่ 2) ของประเทศไทย พ.ศ. 2552-2556 (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. 2552) สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธาสิณี สว่างศรี (2554: 254)

2.2 ด้านรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีข้อค้นพบว่า รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการที่เหมาะสม คือ การจัดกระบวนการฝึกอบรม การศึกษาดูงาน และการประยุกต์ใช้ความรู้ (สุธาสิณี สว่างศรี. 2554: 260) สอดคล้องกับ ฤทัยทรัพย์ ดอกคำ (2553: 269 – 274) ที่ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน พบว่า การอบรม และการศึกษาดูงาน เป็นส่วนหนึ่งของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ และสอดคล้องกับ กัลยรัตน์ เมืองสง (2550: 89 – 97) ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่ได้รับเลือกสูงสุดอันดับแรก คือ การศึกษาดูงาน และสอดคล้องกับ บุญมี ก่อบุญ ทำการวิจัยเรื่องเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทีมของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า การศึกษาดูงานเป็นหนึ่งในวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำทีม

ในส่วนของการกำหนดองค์ประกอบ รายละเอียดของรูปแบบ การจัดกิจกรรมการพัฒนา จากการตรวจสอบโครงร่างรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า โครงร่างรูปแบบที่เหมาะสม ประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) เนื้อหาของรูปแบบ 4) กระบวนการของรูปแบบ มี 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ระยะก่อนปฏิบัติการ ระยะที่ 2 ระยะปฏิบัติการ และระยะที่ 3 ระยะติดตามผล 5) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีติพงศ์ ภูวสิริวรานนท์ (2555: 290) ที่พบว่า รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการผ่านการเรียนรู้แบบผสมผสาน สำหรับผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) ระบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน 5) การวัดและประเมินผล และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปณิตา วรรณพิรุณ (2551) บุญมี ก่อบุญ (2553) และฤทัยทรัพย์ ดอกคำ (2553)

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หลังสิ้นสุดระยะปฏิบัติการพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างสูงกว่าก่อนปฏิบัติการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธาสิณี สว่างศรี (2554: 262) ที่พบว่า การพัฒนาภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้เข้ารับการพัฒนา มีความรู้หลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนา

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และในระยะติดตามผลหลังสิ้นสุดระยะปฏิบัติการผ่านไป 4 สัปดาห์ ผลการประเมินพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสูงกว่าระยะหลังสิ้นสุดปฏิบัติการในระดับมากที่สุดทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับฤทัยทรัพย์ ดอกคำ (2553)

การที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ สามารถอธิบายได้ว่ารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่พัฒนาขึ้น สามารถนำมาใช้เป็นรูปแบบในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาได้ และเป็นกิจกรรมที่ควรจัดให้กับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพื่อให้เกิดความตระหนักในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของตนเองใน 6 ด้านอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากมีแนวปฏิบัติในด้านรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ มีการวิเคราะห์ สรุป ประเด็นและการอภิปรายร่วมกัน สอดคล้องกับ ฤทัยทรัพย์ ดอกคำ (2553: 283) และสอดคล้องกับแนวคิดของ Bandura (1977) ซึ่งให้ความสำคัญและเชื่อว่าการเรียนรู้ของคนส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากการสังเกตตัวแบบที่สามารถถ่ายทอดทั้งความคิดและการแสดงออกได้พร้อมกัน

อีกประการ ในกระบวนการของกิจกรรมการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการนี้ ได้ให้ผู้บริหารสถานศึกษา ทำแบบฝึกหัดในคู่มือการพัฒนาของแต่ละชุด ในแต่ละวันของการอบรมเข้มในแต่ละกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา ได้มีการสรุปประเด็นสำคัญ มีการวิเคราะห์ตนเอง ซึ่งย่อมทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละคนได้

แสดงออกถึงพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการได้มากขึ้น (ฤทัยทรัพย์ ดอกคำ, 2553: 283)

ระยะติดตามผลการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หลังสิ้นสุดปฏิบัติการผ่านไป 4 สัปดาห์ ในขั้นตอนที่ 7 ผลการประเมินพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 6 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สามารถอธิบายได้ว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาระยะติดตามผลสูงเนื่องจากในระหว่างทำกิจกรรมต่อเนื่อง 3 สัปดาห์ ๆ ละ 2 ครั้ง ๆ ละ 4 ชั่วโมง รวมเป็น 24 ชั่วโมง ผู้บริหารสถานศึกษาได้วิเคราะห์ อภิปราย นำเสนอ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน สรุปประเด็นสำคัญ และนำเสนอผลการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร นำมารายงานผลในแต่ละครั้ง ส่งผลให้การพัฒนาสูงขึ้นในทุกด้าน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้ผ่านกระบวนการพัฒนา ได้เห็นคุณค่าและประโยชน์ของการพัฒนาตนเองและนำไปสู่การปฏิบัติ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของตนเอง ทั้ง 6 ด้าน อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Mikulus (Mikulus. 1990, อ้างถึงในฤทัยทรัพย์ ดอกคำ, 2553: 285) ที่ได้ทำการศึกษการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมภาวะผู้นำและพบว่าการฝึก การสอนตนเอง และการพิจารณาด้วยวิธีการใช้เหตุผล อารมณ์และพฤติกรรม ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา ความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักว่าตนสามารถควบคุมพฤติกรรมและผลการกระทำด้วยตนเอง จึงส่งผลให้พฤติกรรม

เปลี่ยนแปลงไปในทางที่พัฒนาขึ้นได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง มีระดับภาวะผู้นำทางวิชาการในองค์ประกอบที่ 3 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอยู่ในระดับต่ำกว่าทุกองค์ประกอบ ดังนั้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับต่างๆ ควรได้นำผลวิจัยนี้ไปเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย สร้างมาตรการ และนำไปปฏิบัติเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้แก่

1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำหลักสูตรในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ควรกำหนดนโยบายและดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยนำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารนี้ ไปปรับประยุกต์ใช้
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ควรเน้นและให้ความสำคัญกับการพัฒนาความรู้ความสามารถด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นพิเศษ ในการกำหนดมาตรการการพัฒนา โดยนำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารนี้ ไปปรับประยุกต์ใช้
3. สถานศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานปฏิบัติ ต้องตระหนักและให้ความสำคัญกับการพัฒนารวมทั้งศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา

คุณภาพการศึกษา ในแต่ละสถานศึกษา ที่เหมาะสมกับบริบทให้หลากหลาย โดยนำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารนี้ ไปปรับประยุกต์ใช้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ที่มีพื้นฐานแตกต่างกัน เช่น ขนาดสถานศึกษา ระดับสถานะผู้นำ และประสบการณ์ เป็นต้น

2. ควรพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโดยใช้ผลการวิจัยนี้เป็นพื้นฐาน ในการสร้างสื่อหรือกระบวนการประกอบการพัฒนา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2549). มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายใน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา. กรุงเทพฯ ฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- ไคศิษฐ์ เปลรินทร์. (2552). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ ศษ.ด. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชวลิต เกิดทิพย์ (2550). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี สำหรับผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคใต้. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ศษ.ด. บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ชวลิต เกิดทิพย์ และคณะ. (2552). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีการศึกษาสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคใต้. วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 15(1), 141-160.
- ชัยรัตน์ หลายวัชรกุล. (2547). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ ศษ.ด. (หลักสูตรและการสอน). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บรรจบ บุญจันทร์. (2554). โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ ศษ.ด. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2543). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: สุสิริยาสาน์.

- ประยูทธ ชูสอน. (2548). พฤติกรรมภาวะผู้นำและแนวทางการพัฒนาสู่ความเป็นผู้นำบริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาประถมศึกษา ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ ศษ.ด. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ประสิทธิ์ เชี่ยวศรี และคณะ. (2548). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ศรุตพิงศ์ ภูวรัชรวานนท์. (2555). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการผ่านการเรียนรู้แบบผสมผสาน สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ ค.ด. ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชาภาวะผู้นำและนวัตกรรมทางการศึกษา) สงขลา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2549). คู่มือการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สิร์รานี วสุภัทร. (2551). ภาวะผู้นำทางวิชาการและสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. วิทยานิพนธ์ ศษ.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุทนต์ ศรีไสย์และคณะ. (2547). ประสิทธิภาพการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท. (สำเนา).
- Hoy, R.C., & Hoy, D.A. (2003). Organization behavior. San Francisco: Jossey-Bass.
- Supovitz, J.A., & Poglinco, S.M. (2001). Instructional leadership in a standard-based reform.
- Willeto. (2001). A study on leadership development for for effectiveness: The Effects of Implementing four leadership development activities with tribal College administrators at the branch campus level as a strategy to Articulate a college miss in. N.p.
- William, H.W. (2004). A study of the characteristic that distinguish outstanding urban principals: Emotional intelligence, problem-solving competencies, role perception and environmental adaptation.